

Glucksmann, 'in memoriam'

ANDRÉ GLUCKSMANN VA MORIR NOMÉS TRES DIES ABANS DE LA TRAGÈDIA DE PARÍS. SENSE HAVER-LA VIST, LA VA DESCRIBRE AMB PRECISIÓ MOLTS ANYS ABANS, AFIRMANT QUE EL TERRORISME GIHADISTA NOMÉS ÉS NIHILISME.

Va morir el passat 10 de novembre. No va arribar a veure, doncs, el que va passar pocs dies després al seu estimat París. No ho va veure, però ho va predir, i això potser és més important i tot que haver-ho presenciat. Els enemics de la identitat occidental són una de les constants que graviten en l'obra d'André Glucksmann (Boulogne-Billancourt, 1937-París, 2015), especialment es presenten en la seva forma extrema: la guerra (Clausewitz la va definir "el paroxisme de la violència"). La tesi doctoral de Glucksmann, que va dirigir Raymond Aron, tracta sobre la guerra, i un dels seus darrers llibres més importants va ser *El discurs de l'odi*. Per a Glucksmann, els europeus vam començar a mirar cara a cara, a partir de l'11-S de 2001, un adversari ambigu, més difícil d'identificar que les nítides contraposicions ideològiques de la Guerra Freda. Per això, referint-se als vincles entre Europa i els Estats Units, diu:

"L'important no és triar entre multipolaritat o hegemonia, sinó entre nihilisme i civilització". I amb relació a l'actitud dimissionària d'Occident, a la seva paràlisi, afegeix que la neutralització d'un despotisme està legitimada pels mateixos actes de despotisme comesos per aquest, no per un ritual burocràtic. La tortura o l'esclavatge legitimen, en si mateixos, totes les accions que s'empren per eradicar-los. Davant de la violència cega d'arrel nihilista, com la de París de fa uns dies, Europa –la *vella* Europa, sobretot– té una posició ambigua i acomodaticia. D'una banda confia que, en cas que les coses empitjorin substancialment, els nord-americans tornaran a actuar com ho van fer durant les dues grans guerres o durant el tram final de la descomposició de l'antiga Iugoslàvia; de l'altra, mostra suspicà-

cies cada cop més grans sobre el paper d'aquesta potència en el nou escenari mundial. Hollande ha variat una mica el guió. Ha parlat de guerra, sense eufemismes.

Però la veritable importància del plantejament de Glucksmann rau en el fet de no situar la confrontació en un context de mera *recomposició de les parts* després de la Guerra Freda; ni tampoc a aterrar en anàlisis que restringeixen la qüestió a una disputa de política internacional com tantes altres; ni a situar el conflicte en un simple malentès geoestratègic. El que fa André Glucksmann és plantejar una profunda disjuntiva de caràcter civilitzatori que compromet a curt termini la *identitat* d'Occident i, a llarg termini, la seva *viabilitat*.

FERRAN
SÁEZ MATEU

La posició de Glucksmann no implica una actitud excloent ni pejorativa cap a altres models civilitzatoris. El problema, en definitiva, no rau en l'islam en si mateix, per exemple, sinó en la deriva que ha polititzat una religió tan respectable com qualsevol altra. Hi ha un fragment a *Occident contra Occident*, un altre extraordinari assaig, que resumeix molt bé aquest matís importantíssim: "Amb la llei del *burka*, el taliban creu que posa una barrera contra la seva pròpia occidentalització. És massa tard, però. Ja és un occidental, però un occidental que no s'accepta a si mateix". Aquesta negació de si mateix té un component autodestructiu: és nihilisme en estat pur. A més, no porta enlloc; ni tan sols serveix com a orientació estratègica. És, doncs, perfectament inútil: "la politització de les religions marca l'inici del seu propi final". No porta enlloc potser perquè es tracta de no anar a cap lloc: aquesta és l'essència del nihilisme, justament. A *El discurs de l'odi*, diu Glucksmann: "És nihilista la voluntat d'existir sense regles o d'actuar sense prohibicions (...) Hi ha el nihilisme últim, absolut, de l'assassí suïcida que es transforma en ostatge en el seu segrest d'ostatges: no li importa la diferència entre la vida i la mort (...) Hi ha el nihilisme passiu, nosaltres, que sense principi de realitat ho permetem tot a aquells que s'ho permeten tot. El nihilista plana per damunt de les diferències humanes, més enllà del bé i del mal, de l'existència i de la no existència, d'allò vertader i d'allò fals". L'actual dilema d'Occident no és altre, segons Glucksmann, que acatar aquesta actitud en nom dels fets consumats o bé provar d'eradicar-la, encara que això impliqui el pagament d'un tribut tan alt com el de la guerra.

Escriptor i professor a la URL